

گروه استان‌ها| هنوز هم اگر اردیبهشت ماه به روستاهای شفت، صومعه‌سرا، قومن یا لنگرود سفر کنید، در برخی خانه‌ها صدای خش‌خش هزاران کرم ابریشم شنیده می‌شود؛ صدایی که برای نسل‌های قدیمی نوید روزهای رونق بود.

اتاق‌های کوچک با پنجره‌هایی که برای تنظیم دما نیمه‌باز مانده‌اند، بوی برگ تازه توت می‌دهند و زنان و مردانی که سال‌هاست نوغانداری را از پدران و مادران خود آموخته‌اند هر چند ساعت یک بار شاخه‌های تازه توت را روی بستر کرم‌ها پهن می‌کنند.

این تصاویر متأسفانه دیگر مانند گذشته فراگیر نیست و بسیاری از خانه‌هایی که تا یک دهه پیش چند جعبه تخم نوغان پرورش می‌دادند، امروز با این کار رکنار گذاشته‌اند یا تنها برای حفظ سنت خانوادگی یک جعبه تخم نوغان می‌گیرند و دلیل این تغییر را در افزایش هزینه‌های تولید، کاهش سودآوری، بی‌ثباتی بازار و کم‌رنگ شدن حمایت‌های اقتصادی می‌دانند.

■ **گیلان، قطب تولید نوغان**

گیلان همچنان قطب اصلی نوغانداری ایران است و بر اساس آمار مرکز توسعه نوغانداری کشور در سال ۱۴۰۳ حدود ۵۲۰ تن پيله تر ابریشم در این استان تولید شد؛ رقمی که نزدیک به یک‌سوم کل تولید کشور را تشکیل می‌دهد با این حال آمارها از کاهش تولید در سطح ملی نیز حکایت دارد و مسئولان عوامل اصلی این روند را خشکسالی، کاهش برگ توت و افت استقبال بهره‌برداران می‌دانند.

یکی از نوغانداران شهرستان صومعه‌سرا که بیش از ۳۰ سال سابقه فعالیت در این حرفه را دارد به ما می‌گوید: قدیم درآمد نوغانداری خرج چند ماه زندگی خانواده را تأمین می‌کرد اما حالا همه اعضای خانواده نزدیک به یک ماه شبانه‌روز کار می‌کنند اما وقتی محصول را می‌فروشیم، بخش زیادی از درآمد صرف هزینه‌هایی می‌شود که هر سال بیشتر شده است.

■ **شغل حساس و آسیب‌پذیر**

نوغانداری برخلاف تصور بسیاری از مردم شغلی فصلی اما بسیار حساس است چون کرم‌های ابریشم در طول حدود ۲۵ تا ۳۰ روز باید چندین مرحله تغذیه شوند و کوچک‌ترین تغییر در دما، رطوبت یا کیفیت برگ توت می‌تواند بخش زیادی از محصول را از بین ببرد.

در این مدت تقریباً همه اعضای خانواده از جمع‌آوری برگ توت گرفته تا پاک‌سازی بستر، تنظیم دما، ضد عفونی محیط و در نهایت برداشت پيله‌ها درگیر کار تلاش هستند.

کارشناسان کشاورزی می‌گویند نوغانداری از معدود فعالیت‌هایی است که به نیروی کار خانوادگی وابستگی بالایی دارد و همین موضوع موجب شده با افزایش سن بهره‌برداران و مهاجرت جوانان ادامه این فعالیت با چالش جدی روبه‌ر شود.

■ **باغ‌های توت یکی یکی حذف می‌شوند**

یکی از مهم‌ترین مشکلات امروز نوغانداری، کاهش سطح باغ‌های توت است؛ درختانی که غذای اصلی کرم ابریشم را تأمین می‌کنند. در سال‌های گذشته بسیاری از باغ‌های توت یا به دلیل تغییر کاربری از بین رفته‌اند یا جای خود را به محصولات درآمدزاتر داده‌اند و در برخی مناطق نیز توسعه ویلاسازی و تغییر الگوی کشت سبب شده سطح این باغ‌ها به شکل محسوسی کاهش پیدا کند. نتیجه این اتفاق افزایش هزینه تولید برای نوغانداران است و تولیدکننده‌ای که تا چند سال پیش برگ توت مورد نیاز خود را از باغ شخصی تأمین می‌کرد امروز ناچار است آن را در شرايطی خریداری کند که قیمت برگ توت در فصل پرورش هر سال افزایش پیدا می‌کند.

یکی از نوغانداران صومعه‌سرا می‌گوید: وقتی برگ کم می‌شود، قیمتش بالا می‌رود و اگر مجبور شوی برگ بخری، بخش زیادی از سودت از بین می‌رود به همین دلیل بعضی‌ها به خاطر همین موضوع دیگر تخم نوغان نمی‌گیرند.

■ **هزینه‌هایی که از درآمد سبقت گرفته‌ند**

افزایش هزینه‌ها تنها به برگ توت محدود نمی‌شود؛ ضد عفونی سالن‌های پرورش، تهیه تجهیزات، حمل و نقل، دستمزد کارگر، هزینه نگهداری باغ و حتی قیمت مواد اولیه مورد نیاز برای ضد عفونی همگی نسبت به چند سال پیش چندبرابر شده‌اند. اگرچه دولت هر سال بخشی از تخم نوغان را با یارانه در اختیار بهره‌برداران قرار می‌دهد اما فعالان این بخش معتقدند حمایت‌ها باید از مرحله توزیع تخم فراتر برود.

به گفته آن‌ها زمانی می‌توان انتظار افزایش تولید داشت که هزینه‌های جانبی نیز کاهش پیدا کند و تولیدکننده نسبت به فروش محصول خود اطمینان داشته باشد.

در مقابل کارشناسان بخش کشاورزی معتقدند نوغانداری همچنان یکی از ظرفیت‌های اقتصادی ارزشمند گیلان است؛ ظرفیتی که اگر زنجیره تولید تا صنایع ابریشم‌بافی و صادرات

گزارش قدس از چالش‌های نوغانداری در استانی که همچنان پیشتاز تولید پيله تر کشور است

صنعت نوغانداری گیلان؛ از پيله ابریشم تا پيله مشکلات

نوغانداری تنها یک فعالیت اقتصادی نیست؛ بلکه بخشی از هویت فرهنگی گیلان به شمار می‌رود و نماد سبک زندگی، تقسیم کار خانوادگی و حافظه تاریخی روستاهاست

کیفیت برگ توت بوده است.

در برخی مناطق گیلان نیز بارندگی‌های شدید بهاره یا افزایش ناگهانی دما، برنامه زمانی پرورش کرم ابریشم را بر هم زده است. یکی از کارشناسان منابع طبیعی می‌گوید: نوغانداری بیش از بسیاری از فعالیت‌های کشاورزی به ثبات اقلیمی وابسته است و اگر برنامه‌ای برای سازگاری با تغییرات آب و هوایی تدوین نشود، احتمال کاهش تعداد بهره‌برداران در سال‌های آینده وجود دارد.

■ **جوانانی که با کرم ابریشم غریبه‌اند**

شاید مهم‌ترین زنگ خطر برای آینده نوغانداری، تغییر ترکیب سنی بهره‌برداران باشد. در بسیاری از روستاهای گیلان، میانگین سنی نوغانداران از ۵۰ سال فراتر رفته است و جوانان، این حرفه را پر زحمت و کم‌درآمد می‌دانند و ترجیح می‌دهند به مشاغل خدماتی یا کار در شهرها روی بیاورند.

یکی از دهیاران منطقه صومعه‌سرا می‌گوید: در گذشته تقریباً در هر خانه‌ای نوغانداری انجام می‌شد، اما امروز تعداد خانواده‌هایی که از این شغل امرار معاش می‌کنند بسیار کمتر شده است و اگر نسل جدید وارد این حرفه نشود، چند سال دیگر بخش زیادی از تجربه‌های قدیمی هم از بین می‌رود زیرا نوغانداری در بسیاری از مناطق استان فقط یک فعالیت کشاورزی نیست بلکه بخشی از سبک زندگی، تقسیم کار خانوادگی و حافظه تاریخی روستاهاست.

■ **آیا ابریشم گیلان دوباره جان می‌گیرد؟**

میان وعده‌های حمایتی و واقعیت روستاها، نوغانداران چشم انتظار تصمیم‌های تازه‌اند. با وجود همه دشواری‌ها، کمتر کارشناس یا فعال بخش کشاورزی از آینده نوغانداری با ناامیدی مطلق سخن می‌گوید. اتفاقاً بسیاری معتقدند این صنعت سنتی هنوز یکی از مزیت‌های اقتصادی گیلان است؛ مزیتی که اگر با برنامه‌ریزی علمی، سرمایه‌گذاری و حمایت هدفمند همراه شود، می‌تواند بار دیگر به یکی از محورهای اشتغال روستایی و حتی صادرات غیرنفتی کشور تبدیل شود.

کارشناسان می‌گویند ایران از نظر شرایط اقلیمی، تجربه تاریخی و نیروی انسانی، ظرفیت تولید چند هزار تن پيله تر در سال را

می‌آورد- گر بیان- سرباز جنگ‌های ناگهانی ۱۵. ابزار استثمار- پیروان دین یهود- از فراورده‌های گوشتی

■ **عمودی**

۱. لقبی که به تبت داده‌اند- تملق و چرب‌زبانی ۲. اسمی پسرانه به معنی «نیک‌نام»- هماهنگی موسیقایی- می‌دهند تا گرفتار نکنند ۳. بن مضارع از آمدن- از مشاغل رایج در مناطق شمالی کشور- بوستان ۴. علامت مفعولی- واحد طول- دزنی بهانه‌گیر- نقاش ۵. کارش پوشاندن سطح فلزات با لایه‌ای از آب فلز با هدف تزئین و یا حفاظت در برابر خوردگی است- بی‌صدایی ۶. سخنان پیهوده- ترقی دادن- نبرد تن به تن ۷. دو برابر- باهوش و ذکاوت- پاک و خالص ۸. حرف همراهی عرب- حصار سیمی اختراع «لوسین ب اسمیت»- سعی و جدیت ۹. جرم و گناه- بانوی خدمتکار- قانون مغولی ۱۰. هوس آپستن- حرکت یک سیال در مسیری- غربال و سرند ۱۱. خاکستر نرم- زاری‌کننده ۱۲. ندانمگانه‌ی در تهران- نفوذ اینترننتی- نوعی سبزی خوردن- ضمیر بی‌حضور ۱۳. تا توانی ... به‌دست آور / دل شکستن

دارد؛ ظرفیتی که اکنون تنها بخشی از آن مورد استفاده قرار می‌گیرد در حالی که کشورهایی مانند چین و هند با تکیه بر زنجیره کامل تولید، فراوری و صادرات سهم بزرگی از بازار جهانی ابریشم را در اختیار گرفته‌اند.

■ **گیلان، رتبه نخست تولید پيله تر را حفظ کرده است**

در حالی که نوغانداران از افزایش هزینه‌های تولید و دشواری‌های بازار گلایه دارند، مسئولان جهاد کشاورزی معتقدند روند تولید در گیلان همچنان امیدوارکننده است و برنامه‌های حمایتی توانسته جایگاه نخست استان در تولید پيله تر ابریشم کشور را حفظ کند. رئیس سازمان جهاد کشاورزی گیلان با اشاره به عملکرد امسال نوغانداری استان می‌گوید: در سال جاری ۹ هزار و ۲۷۲ جعبه تخم نوغان میان بهره‌برداران توزیع شد که حاصل آن تولید بیش از ۳۵۲ تن پيله تر ابریشم بود و علاوه بر افزایش کمی، کیفیت محصول نیز نسبت به سال‌های گذشته بهبود یافته است. به گفته صالح محمدی، بیشترین استقبال از توزیع تخم نوغان در شهرستان‌های لنگرود، شفت و لاهیجان ثبت شده است؛ مناطقی که همچنان کانون اصلی پرورش کرم ابریشم در گیلان به شمار می‌روند.

او تأکید می‌کند: حمایت از نوغانداران تنها به توزیع تخم نوغان محدود نبوده و طول فصل پرورش، کارشناسان جهاد کشاورزی با حضور و واحدهای تولیدی، آموزش‌های لازم و توصیه‌های فنی را برای افزایش کیفیت محصول ارائه کرده‌اند.

به گفته‌وی، برگزاری دوره‌های آموزشی و ترویجی، نظارت مستمر بر روند پرورش و استفاده از ظرفیت نهادهایی مانند کمیت‌ه امداد امام خمینی(ره) برای واگذاری تخم نوغان به مددجویان از جمله برنامه‌هایی بوده که با هدف توسعه اشتغال روستایی اجرا شده است.

رئیس سازمان جهاد کشاورزی گیلان با اشاره به ظرفیت‌های این صنعت می‌گوید: حمایت از نوغانداری، توسعه آموزش‌های ترویجی و ایجاد فرصت‌های شغلی در مناطق روستایی از مهم‌ترین برنامه‌های این سازمان برای حفظ جایگاه نخست گیلان در تولید پيله تر ابریشم کشور است.

آمارهای رسمی نیز نشان می‌دهد اکنون بیش از ۹ هزار خانوار در گیلان به پرورش کرم ابریشم مشغول هستند. به‌طور متوسط از هر جعبه تخم نوغان حدود ۳۵ کیلوگرم پيله تر تولید می‌شود و هر ۵ کیلوگرم پيله تر پس از فراوری، حدود یک کیلوگرم نخ ابریشم خام به‌دست می‌دهد.

از سوی دیگر، شورای قیمت‌گذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی محصولات اساسی کشاورزی، قیمت تضمینی هر کیلوگرم پيله تر ابریشم در سال ۱۴۰۵ را ۶۰۸ هزار تومان تعیین کرده است؛ رقمی که اگرچه به گفته مسئولان با هدف حمایت از تولیدکنندگان تصویب شده، اما بسیاری از نوغانداران معتقدند این قیمت با توجه به رشد هزینه‌های تولید، همچنان پاسخگوی هزینه‌های واقعی این حرفه نیست و برای حفظ انگیزه تولید، تکمیل زنجیره فراوری و کاهش نقش واسطه‌ها نیز باید در دستور کار قرار گیرد.

■ **نوغانداری؛ میراثی که به حمایت نیاز دارد**

در بسیاری از روستاهای گیلان، نوغانداری سال‌ها در کنار کشت برنج، چای و دامداری یکی از پایه‌های معیشت خانوارهای روستایی بود و به تنوع درآمد و امنیت اقتصادی این کمک می‌کرد اما کاهش صرفه اقتصادی این حرفه، افزایش هزینه‌های تولید و کم‌رنگ شدن حضور نسل جوان موجب شده این فعالیت سنتی دیگر جایگاه گذشته را نداشته باشد. کارشناسان معتقدند مهم‌ترین حلقه مفقوده نوغانداری، نبود زنجیره کامل فراوری است و بخش عمده ارزش افزوده ابریشم پس از تولید پيله ایجاد می‌شود. اما محدود بودن صنایع تبدیلی و فراوری سبب شده سهم اصلی سود به تولیدکننده نرسد. اگر پيله تولیدی در گیلان به نخ ابریشم، پارچه، فرش و صنایع دستی تبدیل شود علاوه بر افزایش درآمد نوغانداران فرصت‌های شغلی جدیدی نیز در روستاها ایجاد خواهد شد. به باور کارشناسان توسعه صنایع کوچک و متوسط در کنار مناطق نوغاندار می‌تواند انگیزه بارگشت جوانان به این حرفه را نیز افزایش دهد.

با این حال نوغانداری تنها یک فعالیت اقتصادی نیست؛ بلکه بخشی از هویت فرهنگی گیلان به شمار می‌رود و هنوز هم در بسیاری از روستاها، خاطره‌روهایی که همه اعضای خانواده در پرورش کرم ابریشم مشارکت داشتند زنده است، خاطره‌ای که با سبک زندگی و فرهنگ بومی این استان گره خورده است. آینده این میراث کهن بیش از هر زمان دیگری به تصمیم‌های حمایتی وابسته است و احیای باغ‌های توت، توسعه صنایع تبدیلی، ساماندهی بازار، تقویت بیمه و آموزش بهره‌برداران می‌تواند بار دیگر به نوغانداری رونق ببخشد. در غیر این صورت بیم آن می‌رود که این حرفه در دین به به جای آنکه بخشی از اقتصاد زنده روستاهای گیلان باشد تنها در خاطرات نسل‌های گذشته باقی بماند.

طراح: محمدرضا علی‌زاده zadehalireza@gmail.com

هنر نمی‌باشد- از وسایل ژیمناستیک- متاع ۱۴. الفبای موسیقی- شربت خنک و مغرغ تا بستان-ی- لوح فشرده ۱۵. کنایه از تنبیه کردن کسی است- خوردر و متوسط مسافربری عمومی

۵۱	۶	۴	۲	۳	۵	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۱	۴	۱	۳	۵	۲	۷	۱۲	۱۴	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳
۱۲	۳	۵	۲	۷	۱۲	۱۴	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱
۱۳	۲	۷	۱۲	۱۴	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱	۳	۵
۱۴	۱	۳	۵	۲	۷	۱۲	۱۴	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴
۱۵	۳	۵	۲	۷	۱۲	۱۴	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱
۲	۷	۱۲	۱۴	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱	۳	۵	۲
۳	۵	۲	۷	۱۲	۱۴	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱	۳
۴	۱	۳	۵	۲	۷	۱۲	۱۴	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴
۵	۳	۵	۲	۷	۱۲	۱۴	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱
۶	۵	۳	۴	۱	۳	۵	۲	۷	۱۲	۱۴	۱۰	۹	۸	۶
۷	۸	۶	۵	۳	۴	۱	۳	۵	۲	۷	۱۲	۱۴	۱۰	۹
۸	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱	۳	۵	۲	۷	۱۲	۱۴	۱۰
۹	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱	۳	۵	۲	۷	۱۲	۱۴
۱۰	۱۱	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱	۳	۵	۲	۷	۱۲
۱۱	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱	۳	۵	۲	۷
۱۲	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱	۳	۵	۲
۱۳	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱	۳	۵
۱۴	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱	۳
۱۵	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۶	۵	۳	۴	۱